

opravičene vzroke. Ta ukaz se glasi kot zaušnica vodstvom ljubljanskih šol. Da smo mi na njih mestu, bi je ne spravili kar tako. Žal samo, da manjka temu ukazu pedagoške jasnosti, saj vendar ni iz njega razvidno, kateri so tisti resnično opravičeni vzroki. Bolezen najbrže ne bo zadosten vzrok, saj navadno učiteljstvo ne sme biti bolno. To je dovoljeno samo drugim, višjim!

Kakor v drugih poročilih, tako pogrešamo še posebno v skupnem poročilu ljubljanskih šol na uvodnem mestu kakršnekoli razprave s šolstva in vzgoje se tičočo vsebino. Toda ukazovati je lažje nego pozitivno delati na poljudno-znanstvenem polju. Tega ne vzmorejo vedno niti izvoljenci, dasi je v tem pogledu malone vse polje neobdelano. Obdelati bi n. pr. treba teme: »Šola in dom«; »Kako podpiraj domača vzgoja šolsko vzgojo?«; »Cerkev, šola in hiša«; »Priroda — učiteljica otrok in odraslih ljudi«; »Prirodni pojavi. a) Kako si razlagamo njihov postanek? b) Njih korist in škoda. c) Do kakih zakonov in izumov so dovedle človeka?«; »Stebri človeške družbe«; »Zasluzni slovenski šolniki«; »Znameniti slovenski junaki«; »Kratka slovstvena zgodovina z ozirom na ljudskošolska berila«; »Kaj nas uči fizika za vsakdanje življenje?«; »Življenje v rastlinstvu« itd., itd. —

Kdor hoče, naj uvaža naš nasvet. S tem bi koristil šolstvu in mladini več nego z bogve kolikimi ukazi in odredbami. Despotizem je v današnjem modernem šolstvu karikatura, ki sodi v srednji vek, a ne v dobo svobodno se razvijajočega človeškega duha, v dobo socializma in napredka.

Jako nas je zadovoljilo poročilo meščanske šole v Krškem, to pa zato, ker prinaša na prvem mestu strokovnjaško, poljudno in zanimivo pisano razpravo »Nekoliko iz zgodovine umetnosti«. Svojim učencem razlaga Karol Humek. Spisu je pridejanih tudi več ilustracij, ki ga oživljajo, kažejo pisateljevo spretnost in mu dajejo garancijo, da ga ni pisal svojim hvaležnim učencem — zaman.

Izmed srednjih šol se nas je spomnila samo mestna realka v Idriji. Drugim srednješolskim zavodom se zdimo nemara premalenkostni, prenizki. Če je to res, ne pridemo kakor na Hrvaškem in Češkem ljudskošolski in srednješolski učitelji do skupnega delovanja, ki naj velja povzdigi splošne narodne omike!

V izvestju idrijske realke čitamo obširen spis prof. Levičnika »Začetni pouk v prostem risanju na realki«. To aktualno vprašanje je obdelal pisatelj s strokovnjaško spretnostjo in idealno vnemo. S pridom bo čitalo to zanimivo razpravo, ki jo komentira mnogo lepih ilustracij, tudi ljudskošolsko učiteljstvo, ki ima dandanes mnogo študiranja s preustrojenim poukom v risanju. Levičnikov spis mu bo krepka opora. — V istem izvestju je priobčil prof. M. Pirnat živatopis pokojnega trgovca Ivana Rodéta, ki je zapustil več vsot v narodne namene, idrijski realki pa tudi svojo lepo knjižnico.

Poučno potovanje v Švico.

C. kr. kmetijska družba kranjska je pod spretnim vodstvom pristava deželne kmetijske šole na Grmu, gosp. V. Rohrmanna, priredila od 16. do 26. avgusta poučno potovanje kranjskih kmetovalcev v Švico. Namen temu učnemu potovanju je bil, da prouče naši kmetovalci napredno

gospodarstvo šviških kmetov, njih organizacijo in njih socialne razmere ter da se na mestu prepričajo o tem, kaj vzmore omikan in strokovno naobražen kmet.

Res lepa misel, ki je našla tudi lep odmev. Vseh potovalcev ni bilo nič manj kakor 39, kar je za naše razmere in z ozirom na to, da se je to potovanje vršilo prvič — ogromno. Da bi se mogli tega potovanja udeležiti tudi manj imoviti kmetovalci, se je obrnila c. kr. kmetijska družba do raznih korporacij za podporo. Deželni odbor in Kranjska hranilnica sta radovoljno ustregla zaproseni želji, ne tako kmetijsko ministrstvo, ki je vsako podporo odbilo, kakor tudi železniško, ki ni hotelo nikakor znižati voznih cen! Na vseh drugih železniških progah so veljali kombinirani vozni listki tudi za brzovlak, na državni železnici od Innsbrucka do Buchsa pa je bilo treba doplačati. Seveda: za kmetijske — če niso ožlindrane! — in kulturne namene naša država nima srca, osobito, če gre v prid Slovencev!

C. kr. kmetijska družba je nabrala toliko podpore, da je mogla desetim udeležencem povrniti potne stroške v znesku po 66 K, do katerih so imeli pravico samo samostojni kmetovalci ali njihovi odrasli sinovi kmetijskega stanu. To je lepo in hvalevredno delo kmetijske družbe, da se tako poteza za napredek kmetijskega stanu, a vendar moramo njeno pristranost v tem oziru glede učiteljstva, ki je s kmetijstvom v najožji stiki, najostreje obsojati. Četudi ni učiteljstvo toliko srečno, da bi štel v svojih vrstah mnogo posestnikov, vendar ima ravno glede procvitanja kmetijske družbe največjih zaslug. Učiteljstvo snuje in vodi kmetijske podružnice, poučuje teoretično in praktično odrasle ljudi in mladino, je ponajvečkrat zaupna oseba kmetijske družbe glede letine itd., z eno besedo: duša vsega podružničnega delovanja, od katerega nima niti trohice dobička, pač pa dostikrat ogromno dela in še stroške. Učiteljstvo se žrtvuje, dobiček ima pa društvo in člani — posestniki. Res vodijo v krajih, kjer se učiteljstvo ne da izkoriščati, duhovniki ali intelgentni posestniki podružnične posle, ali ti imajo kot posestniki le dobiček od tega. Ako hoče učiteljstvo v raznih podružnicah poučevati v naprednem gospodarstvu, mora zajemati svoje nauke ponajvečkrat iz raznih težkopristopnih knjig, ki pa vključ vsi popolnosti ne učinkujejo tako, kakor kar človek sam vidi in sam izkusi. Vrhutega so take knjige še prav drage, da ima učitelj poleg truda še stroške.

Letos je bila ravno za učiteljstvo prav ugodna prilika, poučiti se na lastne oči o kmetijskih zadevah ene izmed najnaprednejših evropskih držav. Tako potovanje je za ubogo učiteljstvo prav drag šport, in tu bi bila kmetijska družba lahko posegla vmes ter naklonila kakemu za kmetijski stan posebno zaslužnemu učitelju — če že nič drugega ne — vsaj prosto vožnjo. Od njega pa naj bi — če že mora učitelj vsako malenkost trdo zaslužiti — zahtevala, naj priredi v domači podružnici ali kje drugje vsaj eno javno predavanje o potovanju. S tem bi bili dobrot poučnega potovanja deležni tudi oni, ki se ga niso mogli udeležiti.

Ako v bodoče prirede še kdaj kako enako potovanje — kar bi bilo prav želeto — polagamo glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani prav toplo na srce, naj učiteljstva ne izključuje več a priori od podelitev podpor, da se ne pripeti tako kakor letos, ko so se udeležili poučnega potovanja 3 učitelji (1 z Goriškega in 2 s Kranjskega) na lastne stroške, a marsikak trden

posestnik ob podpori kmetijske družbe. Mi jim tega prav nič ne zavidamo, nasprotno, še veseli nas, da se je na Kranjskem pričelo daniti v tem oziru, a tudi zase in za svoje delo zahtevamo priznanja, osobito od kmetijske družbe, ki ji je učiteljstvo najzvestejši in najagilnejši član.

Udeležnik.

Absurdum.

V.

Učiteljski stan ima žalibog prednost pred drugimi stani, da ga ljudstvo v mnogih krajih — osobito na kmetih sovraži ali mu vsaj nasprotuje. Kar zahtevajo višje oblasti, to mora izvesti učiteljstvo ter čestokrat delati s pritiskom, da pridobi postavnim predpisom veljavo. — Tu je učiteljstvo — Herkules na razpotju. Ako ne izvede vsega, kar je bilo ukazano, tedaj se usuje nanj toča grozečih dopisov in opominov, končno disciplinarno preiskava — in mož ima piko, ki hodi za njim kakor njegova senca. Če pa izvede vse, kar so od njega zahtevali, potem si je nakopal sovraštvo ljudstva, in prva misel je: Tega je treba proč spraviti, ta ni za nas, ta je prenatanečen; kdo bo pa otroka vedno v šolo pošiljal, jaz nimam časa, da bi hodil opravičevati se itd. — Od zgoraj pritisk — od spodaj odpor — in račun plača učitelj!

In kako presenečenje ga čaka. Misleč, da ga bodo tam gori pohvalili, ker je izvedel vse drakonične ukaze, dobi nekega dne disciplinarno preiskavo na vrat. Nezačuden, neži so ga tožili. Navedli so malenkosti, slabosti, kakršnih ima vsak, a glavna točka, ki govori proti učitelju je »skrajna nezadovoljnost med ljudstvom napram učitelju«. Tožba ima več podpisov. In sedaj se ima učitelj zagovarjati zaradi nepriljubljenosti — in to napram oblastnim ki so ga silile in dregale, da je izvedel ta ali oni suhoparni paragraf ali pa odlok. — Siromak! Sedaj mu groze zopet oni, zaradi katerih si je nakopal nenaklonjenost gotovih krogov. Mož pleše med zamerami od spodaj in zgoraj, da je joj; konec je navadno kak »nos«, ki se srečnem nosilcu tako pobesi, da ga mine vse veselje, si še nadalje iskati takih dvomljivih odlikovanj.

Največja priložnost pa, da pride učitelj med dva mlinska kamena, so obravnave šolskih zamud. Vsakega voditelja silno veseli, kadar mu jih je voditi. Pri taki obravnavi zve vse: katera postava ni dobra, zve vse mogoče in nemogoče težave obtoženih, končno pa še svoj lastni »Steckbrief«. — Da je uspešen pouk brez dobrega šolskega obiska nemogoč, je jasno; zato je pa tudi naravno, da šolska oblast skrbi v prvi vrsti za kolikor možno dober obisk; izvesti to zahtevo mora seveda učiteljstvo in malomarneže pridno naznanjati. Vrše se zaslišanja — navadno s prepirom.*) Posledice obravnave so denarni kazni, oziroma toliko in toliko ur zapora. Sedaj se pa usuje toča psolv in preklinjanja nad učiteljstvo, ki ga ljudstvo dolži popolnoma po nedolžnem, da je ono krivo občutnih kazni.

Višje oblasti zahtevajo — in to je prav! — rednega šolskega obiskovanja; nadzorniki seveda tudi, saj jim je skrbeti, da se izkažejo, kako so pospešili obisk, koliko % je prav dobrih itd. — A učitelj ima pa to s točnim naznanjevanjem neopravičenih zamud pridno podpirati. To je vse

*) Obravnave šolskih zamud vodijo domalega povsod šolski voditelji, ostali člani krajnih šolskih svetov ne prevzemajo iz umevnih razlogov tega posla.

Uredn.

popolnoma dobro! Pridejo kazni! Kdo je kriv? Ljudstvo ne dolži ne sebe, ker svojih otrok ni redno v šolo pošiljalo, ono tudi ne dolži c. kr. okr. š. svetov, ki so diktirali kazni, ljudstvo dolži učiteljstvo, ki se je pokorilo zakonitim predpisom. Vsa jeza, kletvina in kar je takih dobrot, se pa izlije nad onim, ki je vodil obravnave ter ravnal v smislu predpisov. Če kje — pri šolskih zamudah pride slednji učitelj-voditelj, oziroma tudi njegovi kolegi z ljudstvom v konflikt — obratno pa s svojimi oblastnjami. Taki konflikti pa imajo čisto jako neprijetne posledice za učiteljstvo. — Ker ne sme in ne more neopravičenih zamud opravičiti, si nakoplje jezo obsojencev, ki se potem maščujejo z različnimi ovadbami, češ, tega moramo stran spraviti, ker je preveč hud; zaradi njega ne bomo šteli kron; otroke potrebujemo doma itd. Končen refren take ovadbe je vedno, da ga naj prestavimo; kot vzrok navedejo vse kaj drugega, kar ni vredno piškavega oreha, a vendar dela dotičnemu mnogo sitnosti in jeze, ker se mora zagovarjati.

Ako pregledamo podpise na takih ovadbah, vidimo, da so podpisani najzanimnejši starši, ki svojih otrok iz kateregakoli nezakonitega vzroka nočejo pošiljati v šolo. Da je pa jed bolj zabeljena, se blešči med tožniki tudi ime kakega človeka, ki z zamudami nima ničesar opraviti, ki pa je jezen na učitelja, ker je njegovega otroka kaznoval z zaporom ali drugače.

Tedaj se prične neusmiljena gonja: zasliševanje odraslih in otrok, gostilničarjev in drugih v afero zapletenih korifej in vse to, ker je izkušal učitelj danim mu odredbam pridobiti potrebno veljavo. Šolske zamude so setev, ki raste iz nje jeza, maščevanje, tožbe, preiskave in discipliranje. Nikdar ni učitelj tako v škripcih, kakor ravno pri šolskih zamudah; tu pritiskata nanj dva faktorja, ki sta si diametralno nasprotna, v sredi je pa — učitelj.

Koliko grenkih mora učitelj prebiti ravno zaradi šolskih zamud! Tu se pojavlja jeza in maščevanje v raznih oblikah: odpovedo ti mleko ali pa ga podraže, isto se godi z drvi; če hočeš delavca, ga ne dobiš ali ga pa moraš prav drago plačati. — Drug drugega hujska, in učitelj je le prečestokrat prisiljen, da išče pomoči pri sodnji. Da mu tako življenje ne ugaja, je umevno. Za svoj trud in delo, za svoje prizadevanje, da bi povzdignil šolski obisk, ima pa tako plačilo, — končno pa še — kakor rečeno — kako disciplinarno preiskavo. A kaj ima za vse to? — To, kar smo navedli. Ščiti ga nihče, braniti se mora sam. Potem pa človek izvršuj, kar ti gori pri zeleni mizi nakladajo in nalože. Obravnavanje šolskih zamud je najneprijetnejši posel, kar jih ima šola; obrni zamude tako ali tako, vedno je kriv učitelj. Morda poreče kdo, da naj drugi obravnavajo, saj je več članov v krajnem šolskem svetu. — Res jih je, a s temi bi ne bilo prav nič pomagano; obratno; oproščali bi zamude in odpuščali kazni.*)

Učitelj naj se glede zamud gane kakor mu drago, zmeraj je kriv samo on. Bog zna, če je onim, ki nam vedno in vedno pošiljajo odloke, to dejstvo tudi znano? Menda ne! — Zato se nam je zdelo potrebno, da smo jim to stvar natančno in resnično pojasnili.

α.

*) Člani krajnih šolskih svetov so navadno trgovci in krčmarji. In tem ne hodi na misel, da bi se zamerjali ljudem, od katerih imajo dobiček. Duhovniki pa delajo tako iz sovraštva do učiteljstva in šolstva.

Uredn.